

Mitä lääkärin pitää tietää ajoterveystodistusten osalta
viranomaisen näkökulmasta.

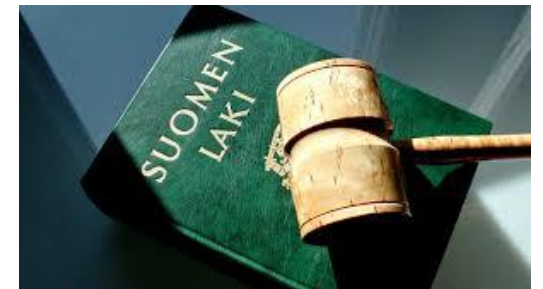
Sisältö

- Herättää” kuulijoita siihen, mitä lääkärilausunto ajoterveydestä **tarkoittaa viranomaisen näkökulmasta.**
- **Terveydenhuollon ammattilaisen velvollisuus** ajoterveystodistusten laadun epäilytilanteissa.
- Lupa- ja valvontavirasto 1.1.2026 alkaen.

Terveydenhuollon lakimuutos 1326/2010 22§

- 1.4.2025 tuli voimaan terveydenhuoltolain muutos (Terveydenhuoltolaki 1326/2010 22§), jonka mukaan hyvinvointialueilla ei ole jatkossa velvoitetta antaa ajoterveyslausuntoja perusterveydenhuollossa.
- Tämän takia suurin **osa ajoterveyslausunnoista tehdään yksityisessä terveydenhuollossa**. Jo ennen lakimuutostakin puolet yleislääkärin antamista ajoterveyslausunnoista tehtiin yksityisessä terveydenhuollossa.

Lääkärin velvoite

- Ajokorttilain mukainen lääkärin ilmoitusvelvollisuus poliisille ei ole muuttunut terveydenhuoltolain muutoksen myötä. Tämä tarkoittaa, että lääkärin tulee lähes kaikkien potilaskontaktien yhteydessä muodostaa käsitys siitä, **täyttääkö ajo-oikeuden omaava potilas edelleen ajoterveysvaatimukset.**
- Hoitomuutosten yhteydessä pitää tiedostaa, että potilaan sairauksien tai toimintakyvyn vajausten lisäksi myös niihin annettu hoito voi heikentää ajoterveyttä.
- **Potilaan ajoterveyden arviointi ja ajokykylausuntojen antaminen on ammatinharjoittamista, jota koskee sama lainsäädäntö kuin muutakin terveydenhuollon toimintaa,** kuten velvollisuus laatia potilasasiakirjat.

Julkisen terveydenhuollon lääkärin velvoite liittyen ajoterveyteen

- Vaikka ajokortin määräaikaistarkastukset siirtyvät yksityissektorille, julkisen terveydenhuollon lääkärillä (perustaso tai erikoissairaanhoido) **säilyy entiseen tapaan velvoite puuttua vastaanotolla todettuun ajokyvyttömyyteen ja ilmoittaa siitä poliisille, jos ajokyvyttömyys kestää vähintään 6 kk.**
- Sen estämättä, mitä tietojen salassapitovelvollisuudesta säädetään, lääkärin (myös julkisen terveydenhuollon) on ilmoitettava poliisille, jos hän toteaa, ettei ajokorttiluvan hakija tai ajo-oikeuden haltija enää täytä 17 tai 18 §:ssä säädettyjä terveysvaatimuksia jatkuvan päihteiden käytön tai terveydentilan muun kuin tilapäisesti tapahtuneen heikentymisen takia. Lakiajokorttilain muuttamisesta 938/2018 21§.

Laki terveydenhuollon ammattihenkilöistä 28.6.1994/559 26§

- Ammattitoiminnan asianmukaisuuden selvittäminen.
- Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto ja aluehallintovirasto voivat antaa terveydenhuollon ammattihenkilölle huomautuksen tai kiinnittää hänen huomiotansa asianmukaiseen ammattitoimintaan.
- Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto voi antaa seuraamuksen terveydenhuollon ammattihenkilölle virheellisestä toiminnasta, jos terveydenhuollon ammattihenkilö suorittaa sellaisia tehtäviä, joihin hänen koulutustaan tai ammattitaitoaan on pidettävä riittämättömänä tai hänen toimintamahdollisuuksiaan rajoitettuina, tai toimii muutoin virheellisesti tai Moitittavasti.

Aluehallintovirasto

Laki terveydenhuollon ammattihenkilöistä 28.6.1994/559 26§

Ammattitoiminnan asianmukaisuuden selvittäminen

- Seuraamukset virheellisestä toiminnasta:
- Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto voi 1 momentissa mainituissa tapauksissa:
 - 1) antaa hänelle tarkempia määräyksiä ja ohjeita ammattitoimintaa varten;
 - 2) rajoittaa laillistetun ammattihenkilön ammatinharjoittamisoikeutta määräajaksi tai toistaiseksi;
 - 3) poistaa laillistetun ammattihenkilön ammatinharjoittamisoikeuden määräajaksi tai toistaiseksi;
 - 4) peruuttaa luvan saaneen ammattihenkilön ammatinharjoittamisoikeuden
- **Esimerkitapaus**

Viranomaisvalvonta: ajoterveyslausunnoista tehdyt ilmoitukset ovat lisääntyneet

- Omavalvonta on ensisijainen keino terveydenhuollon ammattihenkilöiden ja toimintayksiköiden valvonnassa, toissijainen keino on viranomaisvalvonta.
- Viranomaisvalvonnasta vastaavat Aluehallintovirastot ja Valvira, joiden tehtävät siirtyvät vuoden 2026 alusta Lupa- ja valvontavirastolle.
- Valvontaviranomaiset saavat yhä enemmän ilmoituksia epäasianmukaisista ajoterveyden arvioinneista ja ajoterveyslausunnoista. Suurin osa ilmoituksista koskee yksityisessä terveydenhuollossa toimivia lääkäreitä.

Viranomaisvalvonta: ajoterveyslausunnoista tehdyt ilmoitukset ovat lisääntyneet

- Valvira on ammattihenkilövalvonnassaan joutunut rajoittamaan ja aluehallintovirasto ottamaan valvontaan joidenkin yksityisessä terveydenhuollossa toimivien lääkäreiden oikeutta antaa ajokykystä koskevia lausuntoja.
- Nämä toimenpiteet ovat olleet potilasturvallisuutta parantavia turvaamistoimia, joissa lääkäreiden ammattioikeuksia on rajoitettu ja/tai lähdetty viranomaistaholta seuramaan.
- Rajoitukset ovat kohdistuneet erityisesti 70 vuotta täyttäneiden potilaiden ajoterveysarvioita ja laajennettuja lääkärinlausuntoja tehneisiin lääkäreihin.

Viranomaisvalvonta: ajoterveyslausunnoista tehtyt ilmoitukset ovat lisääntyneet

- Valvontatapauksissa toistuvia havaintoja ovat muun muassa se, että lääkäri on arvioinut ajoterveyttä **perehtymättä potilaan terveydentilaan, lääkitykseen tai mahdolliseen päihteiden käyttöön.**
- Lisäksi potilasta **ei ole tutkittu riittävästi**, eikä **potilaskäynnistä ole laadittu asianmukaisia potilasasiakirjoja**. Joissakin tilanteissa lääkäri **ei ole selvittänyt esitietolomakkeessa ilmoitettuja poikkeamia**, kuten omaisen huolta ajamisesta tai poliisin aiempaa puuttumista asiaan.
- On myös ollut tapauksia, joissa lääkäri on tehnyt potilaalle puoltavan ajokykylausunnon, vaikka toinen lääkäri on juuri aiemmin ilmoittanut poliisille pysyvistä muutoksista potilaan ajoterveydessä tai antanut suullisen ajokiellon terveydentilan tarkemman selvittelyn ajaksi tai akuutin sairastumisen jälkeen (esimerkkitapaus).
- Ajoterveysvaatimusten täyttymistä voi arvioida ainoastaan lääketieteellisin ja liikenneturvallisuuteen liittyvin perustein, eikä esimerkiksi liikkumisen tarvetta, toimeentuloa tai ajo-olosuhteita voida ottaa huomioon.

Ilmoitus sosiaali- tai terveydenhuollon toiminnan epäkohdasta

- Sosiaali- ja terveydenhuollon henkilökuntaan kuuluvan tai palveluntuottajan on **lakisääteinen velvoite ilmoittaa** salassapitosäännösten estämättä asiakas- tai potilasturvallisuutta vaarantavista epäkohdista tai epäkohdan uhasta.
- Henkilöstöön kuuluvan tulee tehdä ilmoitus palveluyksikön vastuuhenkilölle tai muulle toiminnan valvonnasta vastaavalle henkilölle. Ilmoituksen tehnyt henkilö voi ilmoittaa asiasta salassapitosäännösten estämättä aluehallintovirastolle ja 1.1.2026 alkaen Lupa ja valvontavirastoon, jos epäkohtaa tai ilmeisen epäkohdan uhkaa taikka muuta lainvastaisuutta ei korjata viivytyksettä.
- Ilmoituksen tehneeseen henkilöön ei saa kohdistaa kielteisiä vastatoimia tehdyn ilmoituksen seurauksena (laki sosiaali- ja terveydenhuollon valvonnasta (741/2023) 29 §).

Epäkohtailmoituksen tekeminen sosiaali- ja terveydenhuollosta helpottuu

Tiedote

10.6.2024 8:00 Koko Suomi sosiaali- ja terveyspalvelut

Aluehallintovirastot ovat ottaneet käyttöön lomakkeen, jolla voi tehdä epäkohtailmoituksen sosiaali- tai terveydenhuollosta.

Uusi lomake löytyy aluehallintovirastojen verkkosivuilta kohdasta [Miten ilmoitan sosiaali- tai terveydenhuollon epäkohdasta?](#) Lomakkeen kysymykset ohjaavat epäkohtailmoituksen tekijää antamaan riittävät tiedot asian käsittelyä varten aluehallintovirastossa.

Tyypillisiä epäkohtailmoituksen aiheita ovat mm. henkilöstön (esim. hoitohenkilökunta, sosiaalityöntekijät) liian vähäinen määrä, virheelliset menettelytavat tai työntekijöiden osaamattomuus. Keskeistä on, että epäkohtailmoituksessa tuodaan esiin, miten asiakas- tai potilasturvallisuus on vaarantunut.

Aluehallintovirasto arvioi ilmoituksen ja ryhtyy asiassa niihin toimenpiteisiin, joihin se katsoo ilmoituksen perusteella olevan aiheutta.

Asiakas- ja potilastilanteesta tehdään muistutus tai kantelu

Jos epäkohta koskee asiakas- tai potilastilannetta tai yksittäistä henkilöä, asiasta ei tule tehdä epäkohtailmoitusta, vaan ensisijaisesti asiasta tehdään kirjallinen muistutus palveluntuottajalle tai palvelunjärjestäjälle (yleensä hyvinvointialue). Yksittäistä henkilöä tai asiakas- tai potilastilannetta koskevassa asiassa voi tehdä myös kantelun aluehallintovirastoon. Myös kantelun tekemiseen on oma lomakkeensa aluehallintovirastojen verkkosivuilla kohdassa [Miten teen kantelun?](#)

Lisätietoa

[Sosiaali- tai terveydenhuollon toiminnan epäkohdasta ilmoittaminen aluehallintovirastoon \(Suomi.fi\)](#)

Miten ilmoitan sosiaali- tai terveydenhuollon epäkohdasta?

Jos olet havainnut puutteita sosiaali- ja terveyspalvelujen järjestämisessä tai sisällössä, tee ilmoitus ensisijaisesti palveluja tuottavalle tai järjestävälle taholle. Jos asia koskee yksittäistä henkilöä tai asiakastilannetta, voit tehdä muistutuksen toiminnasta vastaavaan yksikköön tai kantelun aluehallintovirastoon.

Sosiaali- ja terveydenhuollon työntekijänä tai palveluntuottajana sinulla on lakisääteinen velvoite ilmoittaa asiakas- tai potilasturvallisuutta vaarantavasta epäkohdasta tai sen uhasta salassapitosäännösten estämättä. Jos kuulut henkilöstöön, tee ilmoitus palveluyksikön vastuuhenkilölle tai muulle toiminnan valvonnasta vastaavalle henkilölle. Jos ilmoittamaasi asiaa ei korjata viivytyksettä, voit ilmoittaa siitä aluehallintovirastoon. Sinuun ei saa kohdistaa vastatoimia tekemäsi ilmoituksen seurauksena.

Voit tehdä ilmoituksen sosiaali- ja terveydenhuollon epäkohdasta lomakkeella. Löydät linkin lomakkeeseen tämän sivun lopusta. Täytä lomake ja lähetä se oman alueesi aluehallintoviraston kirjaamoon. Suosittelemme, että lähetät sen meille turvasähköpostilla.

[Kirjaamoiden yhteystiedot](#)

[Turvasähköposti](#)

Kantelun tekemisen ohjeet ja yhteystiedot tulostettavassa muodossa:

- [Näin täytät sähköisen kantelulomakkeen pdf 68kB](#)
- [Tietoa kantelusta ja sen tekemisestä pdf 62kB](#)
- [Aluehallintovirastojen yhteystiedot](#)

Lomakkeet ja yhteystiedot

[Sähköinen kantelulomake](#)

[Kantelulomake ja valtakirja](#)

[Lomake: Ilmoitus sosiaali- ja terveydenhuollon toiminnan epäkohdasta \(valvonta\)](#)

[Kirjaamoiden yhteystiedot](#)

[Turvasähköposti](#)

Lakilinkit

[Julkisuuslaki \(621/1999\) - 24 § \(salassa pidettävät asiakirjat\)](#)

[Hallintolaki 8a luku \(hallintokanteluiden käsittely\) \(434/2003\)](#)

Aluehallintovirasto

Ilmoitus sosiaali- tai terveydenhuollon toiminnan epäkohdasta

Aluehallintovirasto ohjaa sinua tekemään ilmoituksen ensisijaisesti palveluntuottajalle tai palvelunjärjestäjälle tarvittavia korjaavia toimenpiteitä varten, jos olet havainnut puutteita sosiaali- ja terveyspalvelujen järjestämisessä tai sisällössä. Yksittäistä henkilöä tai asiakastilannetta koskevasta asiasta voit tehdä muistutuksen toiminnasta vastaavaan yksikköön tai tehdä kantelun, lisätietoa [aluehallintoviraston verkkosivulta](#).

Jos olet sosiaali- ja terveydenhuollon henkilökuntaan kuuluva tai palveluntuottaja sinulla on lakisääteinen velvoite ilmoittaa salassapitosäännösten estämättä asiakas- tai potilasturvallisuutta vaarantavista epäkohdista tai epäkohdan uhasta. Henkilöstöön kuuluvan tulee tehdä ilmoitus palveluyksikön vastuuhenkilölle tai muulle toiminnan valvonnasta vastaavalle henkilölle. Ilmoituksen tehnyt henkilö voi ilmoittaa asiasta salassapitosäännösten estämättä aluehallintovirastolle, jos epäkohtaa tai ilmeisen epäkohdan uhkaa taikka muuta lainvastaisuutta ei korjata viivytyksettä. Ilmoituksen tehneeseen henkilöön ei saa kohdistaa kielteisiä vastatoimia tehdyn ilmoituksen seurauksena (laki sosiaali- ja terveydenhuollon valvonnasta (741/2023) 29 §).

Voit tehdä ilmoituksen sosiaali- tai terveydenhuollon epäkohdasta aluehallintovirastolle tällä lomakkeella. Aluehallintovirasto arvioi ilmoituksen ja ryhtyy asiassa niihin toimenpiteisiin, joihin se katsoo ilmoituksen perusteella olevan aihetta.

Ilmoitukseni koskee:
☐ Sosiaalihuollon toimintaa
☐ Terveydenhuollon toimintaa
Hyvinvointialue

Yhteystiedot

Huomioithan, että ilmoituksen tekijän nimi voi tulla valvonnan kohteen tietoon. Voit tehdä ilmoituksen myös anonymisti, jolloin yhteystietoja ei tule täyttää. Pyydämme yhteystietojasi mahdollisia lisätietoja varten.	
Sukunimi	
Etunimi	Puhelinnumero

Ajoterveys vaikuttaa suoraan liikenneturvallisuuteen

- Onnettomuustietoinstituutin 2021 aineistosta ilmenee, että **joka toisen kuolemaan johtaneen onnettomuuden taustalla oli ajoterveysriski**, jolla oli vahva yhteys onnettomuuteen.
- Merkittävimmät ajoterveyteen vaikuttaneet sairaudet olivat sydän- ja verisuonitaudit, päihderiippuvuus ja mielenterveysongelmat. 2023 tilastoissa kuolemaan johtaneista moottoriajoneuvo-onnettomuuksista 85 prosentissa taustalla oli jokin kuljettajaan liittyvä taustariski kuten kuljettajan tila (esim. alkoholin vaikutus, sairaus, lääkitys, mielentila, väsymys tai kiire) tai kuljettajan huomio-, arviointi- tai keskittymiskyvyn puute.
- Vaikka kuolemaan johtaneiden onnettomuuksien kokonaismäärä on laskenut noin kolmanneksen 20 vuodessa, alkoholirattijuoppojen osuus on pysynyt lähes muuttumattomana, noin 30 prosenttia tapauksista.

Ajoterveys vaikuttaa suoraan liikenneturvallisuuteen

- Ajoterveysarvioita tekevät lääkärit toimivat erityisen tärkeässä roolissa tieliikenneturvallisuuden ylläpitämisessä. Vaikka kuljettaja on viime kädessä vastuussa omasta voinnistaan ajamaan lähtiessä
- Liikenne- ja viestintävirasto (Traficom) on viranomainen, joka antaa ohjeet terveydenhuollon ammattihenkilöille ajoterveyden arviointiin. [Kattavat ohjeet ja lomakkeet on hyvin saatavilla Traficomien verkkosivuilla. Linkki toiselle sivustolle ja-external-link-opens-in-a-new-tab](#) Traficomien ohjeita pitää noudattaa.
- Terveystenhuoltolaki (1326/2010) 22 §
Ajokorttilaki (386/2011)
Tieliikennelaki (729/2018) 17 § 2 mom

Lupa- ja valvontavirasto aloittaa toimintansa 2026

- Lupa- ja valvontavirasto on uusi valtion virasto, joka aloittaa toimintansa 1.1.2026.
- Virastoon kootaan kaikki Valviran tehtävät, suurin osa aluehallintovirastojen tehtävistä sekä pääosa ELY-keskusten ympäristö ja luonnonvarat -vastuualueen tehtävistä.
 - Valviran, aluehallintovirastojen ja ELY-keskusten toiminta päättyy 31.12.2025.
 - Nykyisten ELY-keskusten tilalle perustetaan kymmenen alueellista elinvoimakeskusta.
- Lupa- ja valvontavirasto on osa valtion aluehallinnon uudistusta, jonka tavoitteena on yhdenmukaistaa lupa- ja valvontakäytäntöjä Suomessa.

Lupa- ja valvontaviraston toimialakohtaiset tehtävät

- **Sosiaali- ja terveysala**
 - Sosiaali- ja terveydenhuoltoon, terveydensuojeluun, alkoholi- ja tupakkahallintoon sekä adoptioasioiden hallintoon ja muutoksenhakuun liittyvät viranomaistehtävät.
- **Varhaiskasvatuksen, koulutuksen ja kulttuurin toimiala**
 - Varhaiskasvatusta, koulutusta ja opetus-, nuoriso-, kirjasto- ja liikuntatoimea koskevia tehtäviä sekä hautaustoimilakiin liittyviä tehtäviä.
- **Ympäristön toimiala**
 - Ympäristöasioiden luvitus ja valvonta, ympäristövaikutusten arviointi, alueidenkäyttöön sekä luonnon- ja ympäristönsuojelun liittyviä tehtäviä, vesien- ja merenhoidon ja vesitalousasioiden tehtäviä sekä yleisen edun valvonta.
- **Työsuojelun toimiala**
 - Työsuojeluhallinnon lupien, valvonnan ja ohjauksen sekä tuotevalvonnan tehtäviä.
- **Pelastustoimen ja varautumisen toimiala**
 - Pelastustoimen valvonta ja arviointi, varautumisen alueellisen yhteistyön järjestäminen, alue- ja paikallishallinnon turvallisuussuunnittelun edistäminen ja sisäministeriön tukeminen.
- **Muihin toimialoihin kohdistuvat tehtävät**
 - Mm. kiinteistönvälitysliikkeiden ja perintätoimenharjoittajien rekisteröinti ja valvonta, kuntien työvoimapalvelujen valvonta, rahanpesulain mukaisia ohjaus-, rekisteröinti- ja valvontatehtäviä, tiettyihin yhteisöihin kohdistuvia lupa- ja oikeusturvatehtäviä, kunta- ja hyvinvointialuekantelujen käsittely.

